

YÖNETMELİK

Çevre ve Şehircilik Bakanlığından:

KALICI ORGANİK KİRLETİCİLER HAKKINDA YÖNETMELİK
BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç

MADDE 1 – (1) Bu Yönetmeliğin amacı, kalıcı organik kirleticilerin olumsuz etkilerinden insan sağlığını ve çevreyi korumaktır.

Kapsam

MADDE 2 – (1) Bu Yönetmelik, bu Yönetmelikte tanımlanan kalıcı organik kirleticilerin;

- İmalatının, piyasaya arzının ve kullanımının yasaklanmasına,
- En kısa sürede aşamalı olarak kullanımdan kaldırılmasına veya kısıtlanmasına,
- Mümkün olduğunca ortadan kaldırma amacıyla, bu maddelerin salımlarının en aza indirilmesine,
- Bu maddelerden oluşan, bunları içeren veya bu maddelerin herhangi biri tarafından kirletilmiş atıkların yönetimine,

ilişkin hükümleri kapsar.

Dayanak

MADDE 3 – (1) Bu Yönetmelik; 2/4/2009 tarihli ve 5871 sayılı Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Stokholm Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanuna ve 14/7/2009 tarihli ve 2009/15272 sayılı Bakanlar Kurulu kararıyla onaylanan Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Stokholm Sözleşmesine, 3957 sayılı Tehlikeli Atıkların Sınırlarötesi Taşınımının ve Bertarafının Kontrolüne İlişkin Basel Sözleşmesinin Onaylanmasının Uygun Bulduğuna Dair Kanuna, 4703 sayılı Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanuna, 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanununa, 11/6/2010 tarihli ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanununa, 24/4/1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumi Hıfzıssıhha Kanununa, 10/7/2018 tarihli ve 30474 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesine dayanarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 4 – (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;

- Atık: 2/4/2015 tarihli ve 29314 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Atık Yönetimi Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (d) bendinde tanımlanan herhangi bir madde veya materyali,
- Atık sahibi: Atık Yönetimi Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde tanımlanan gerçek ve/veya tüzel kişiyi,
- Atık üreticisi: Atık Yönetimi Yönetmeliğinin 4 üncü maddesinin birinci fıkrasının (j) bendinde tanımlanan herhangi bir gerçek ve/veya tüzel kişiyi,
- Bakanlık: Çevre ve Şehircilik Bakanlığını,
- Bertaraf: İkincil amacı maddelerin veya enerjinin geri kazanımı olsa dahi geri kazanım olarak kabul edilmeyen ve Atık Yönetimi Yönetmeliğinin ek-2/A’sında yer alan işlemlerden herhangi birini,
- En iyi çevresel uygulamalar: Çevresel kontrol önlemleri ve stratejilerinin en uygun bileşiminin uygulanmasını,
- Eşya: Kimyasal yapısından çok, işlevini belirlemek üzere üretim sırasında özel bir şekil, yüzey ve tasarım verilen nesneyi,
- Eşya üreticisi: Eşyayı üreten veya montajını gerçekleştiren Türkiye’de yerleşik gerçek ya da tüzel kişiyi,
- Geri kazanım: Piyasada ya da bir tesiste kullanılan maddelerin yerine ikame edilmek üzere atıkların faydalı bir amaç için kullanıma hazır hale getirilmesinde yer alan ve Atık Yönetimi Yönetmeliğinin ek-2/B’sinde listelenen işlemleri,
- İlgili kurum: Bu Yönetmelik hükümlerinin yürütülmesinde, mevzuatına dayalı olarak görev alanlarına giren hususlarda; Tarım ve Orman Bakanlığı, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığını,
- İmalat: Maddenin doğal halinde üretilmesini veya özütlenmesini,
- İmalatçı: Maddeyi Türkiye’de imal eden Türkiye’de yerleşik gerçek veya tüzel kişiyi,
- İthalat: Serbest dolaşıma giriş, antrepo, dâhilde işleme rejimi, hariçte işleme rejimi ve geçici ithalat rejimine tabi olarak Türkiye gümrük bölgesine fiziki girişi,
- İthalatçı: Serbest dolaşıma giriş, antrepo, dâhilde işleme rejimi, hariçte işleme rejimi ve geçici ithalat rejimine tabi olarak Türkiye gümrük bölgesine ithalatı gerçekleştiren herhangi bir gerçek veya tüzel kişiliği,
- Kalıcı Organik Kirletici: Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Stokholm Sözleşmesinin ek-D’sinde belirtilen özelliklere sahip maddeyi,

m) Kapalı sistem sahası sınırlı ara madde: İmalatı ve bir veya birden fazla maddeye dönüşümü tüm yaşam döngüsü boyunca teknik anlamda sıkı kontrollü şartlar altında aynı saha içerisinde gerçekleşen bir ya da daha fazla maddeye dönüştürmek üzere imal edilen ve tüketilen veya kimyasal işlemde kullanılan maddeyi,

n) Karışım: İki veya daha fazla maddeden oluşan karışımı veya çözeltiyi,

o) Kullanım: Herhangi bir işleme, formülasyon, tüketim, depolama, saklama, bakım, kaplara doldurma, bir konteynırdan diğerine aktarma, karıştırma, bir eşyanın üretimi veya başka herhangi bir kullanımı,

ö) Madde: Doğal halde bulunan veya bir üretim sonucu elde edilen, içindeki, kararlılığını sağlamak üzere kullanılan katkı maddeleri ile üretim işleminden kaynaklanan safsızlıklar dâhil, fakat yine içindeki, kararlılığını ve yapısını etkilemeden uzaklaştırılabilen çözücüler hariç, kimyasal elementleri ve bunların bileşiklerini,

p) Mevcut en iyi teknikler: Emisyonların çevre üzerindeki etkilerinin bütün olarak önlenmesi, bunun mümkün olmadığı durumlarda en aza indirilmesi amacıyla belirlenmiş emisyon sınır değerlerini ve gerekli izin belgesinin diğer şartlarına temel oluşturacak en etkin, ileri ve uygulanabilir teknikleri,

1) Teknikler: Kullanılan teknolojiyi ve tesisin tasarlanma, inşaa, bakım, işletme ve devreden çıkarma yöntemlerini,

2) Mevcut teknikler: İşletmeci tarafından teknik ve ekonomik olarak uygulanabilir olduğu sürece, ülkemizde üretilmesine veya kullanılıyor olmasına bakılmaksızın, sektörde ekonomik ve teknik olarak sürdürülebilir koşullar ve maliyetler ile avantajlar dikkate alınarak uygulanan teknikleri,

3) En iyi: Çevrenin bir bütün olarak en yüksek düzeyde korunmasında en etkili olanı,

r) Piyasaya arz: Bedelli veya bedelsiz olarak, üçüncü tarafa tedarik etmeyi veya ithalatı,

s) Sözleşme: Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Stockholm Sözleşmesini,

ş) Sözleşme Sekreteryası: Stockholm Sözleşmesi Sekreteryasını, ifade eder.

İKİNCİ BÖLÜM

İmalat, Piyasaya Arz ve Kullanım

İmalat, piyasaya arz ve kullanımın kontrolü

MADDE 5 – (1) Ek-1’de listelenen maddelerin kendi halinde, karışım içinde ya da eşyaların bileşenleri olarak imalatı, piyasaya arzı ve kullanımı yasaktır.

(2) Ek-2’de listelenen maddelerin kendi halinde, karışım içinde ya da eşyaların bileşenleri olarak imalatı, piyasaya arzı ve kullanımı ek-2’de belirtilen şartlara göre kısıtlanır.

(3) Bakanlık ve ilgili kurumlar, değerlendirme ve izin planları dahilinde ilgili mevzuatı kapsamında kalıcı organik kirletici özelliği gösteren maddelerin imalatı, piyasaya arzı ve kullanılmasını önlemek için uygun önlemleri alır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

Kontrol Önlemlerinden Muafiyetler, Stoklar ve Salım Azaltma, En Aza İndirme ve Ortadan Kaldırma

Kontrol önlemlerinden muafiyetler

MADDE 6 – (1) Bu Yönetmeliğin 5 inci maddesi hükümleri aşağıdaki maddelere uygulanmaz:

a) Bakanlıktan izin alınması şartıyla bilimsel araştırma ve geliştirme amaçlı veya referans standart olarak kullanılan maddelere,

b) Maddelerin, karışımların ya da eşyaların içinde istenmeden eser miktarda oluşan kirletici bir maddeye,

c) Ek-1 veya ek-2’de listelenen herhangi bir maddeden oluşan, bu maddeyi içeren veya bu madde ile kirletilmiş atıklara.

(2) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte veya öncesinde üretilen eşyaların bileşeni olan maddeler ile ilgili olarak Yönetmeliğin 5 inci maddesi yürürlük tarihinden altı ay sonra uygulanır. Ek-1 veya ek-2’de listelenen bir maddenin bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihte veya öncesinde kullanımda olan eşyaların bileşeni olması durumunda bu Yönetmeliğin 5 inci maddesi uygulanmaz. Bununla beraber, bu fıkrada atıfta bulunulan eşyaların tespit edilmesi halinde ilgili kurum en kısa sürede bu konuda Bakanlığa bilgilendirir.

(3) Eşya üreticisi, imalatçı ve ithalatçı ek-2’de yer alan maddelere ilişkin, aynı ekte belirtilen koşullarda, bu maddeyi imal etmesi, kullanması veya ithal etmesi durumunda, bu faaliyetin gerçekleştiği yıla ait bilgileri bir sonraki yılın ilk üç ayında olmak üzere Bakanlığa ek-6’da yer alan formatta yılda bir defa yazılı veya elektronik olarak bildirimde bulunur.

(4) Bakanlık, maddenin ek-2’de listelendiği durumlarda, aynı ekte belirtilen son süreye kadar, bu maddenin alanı sınırlı kapalı bir sistemde ara madde olarak üretimi ve kullanımına izin verilmesine ilişkin gelen talepleri değerlendirir ve buna göre Sözleşme Sekreteryasına bildirimde bulunur. Ancak, bu bildirim sadece;

a) Ek-2’de açıkça bu maddenin üretim ve kullanımına izin verilebileceği anlamına gelen bir açıklama girilmiş ise,

b) İmalat prosesi maddeyi kalıcı organik kirletici özelliği göstermeyen bir ya da daha fazla başka maddeye dönüştürecek ise,

c) Maddenin üretimi ve kullanımı sırasında insan veya çevrenin, bu maddeye önemli miktarlarda maruz kalması beklenmemekte ise, yapılabilir.

Stoklar

MADDE 7 – (1) Bu Yönetmeliğin ek-1’inde veya ek-2’sinde listelenen kullanımına izin verilmeyen herhangi bir maddeden oluşan veya bu maddeyi içeren bir stok olması durumunda stok sahibi, bu stoğu bu Yönetmeliğin 9 uncu maddesi uyarınca atık olarak yönetir.

(2) Ek-1 ve ek-2’de yer alan herhangi bir maddeden oluşan veya bu maddeyi içeren 50 kg’dan daha büyük bir stoğun sahibi, Bakanlığa ek-7’de yer alan formatta bilgi verir. Bu tür bilgiler, bu Yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden itibaren 12 ay içinde ve ek-2’de belirtilen kısıtlı kullanıma ilişkin aynı ekte belirtilen süreye kadar yıllık olarak sağlanır. Stok sahibi, stoğu güvenli, verimli ve çevreye uyumlu bir şekilde yönetir.

(3) Bakanlık bildirilen stokların kullanımı ve yönetimini izler.

Salım azaltma, en aza indirme ve ortadan kaldırma

MADDE 8 – (1) Bakanlık ve ilgili kurumlar, Sözleşme çerçevesinde görev alanlarına giren konulara ilişkin üstlendikleri yükümlülükler uygun olarak bu Yönetmeliğin ek-3’ünde yer alan maddelerin hava, su ve toprağa salım envanterlerini hazırlar.

(2) Bakanlık, Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerine uygun olarak, bu Yönetmeliğin ek-3’ünde yer alan maddelerin toplam salımını belirlemek, özelliklerini saptamak ve bu salımları en aza indirmek için alınacak önlemlere ilişkin oluşturduğu eylem planını, bu Yönetmeliğin 10 uncu maddesi uyarınca hazırlanan ulusal uygulama planının bir parçası olarak diğer ilgili kurumlara bildirir.

(3) Bakanlık, yeni tesisler inşa etmek ya da ek-3’te listelenen kimyasalların salınımını yapan prosesleri kullanan mevcut tesisleri önemli ölçüde değiştirmek için önerileri göz önüne alırken, benzer kullanımlara sahip olan ama ek-3’te listelenen maddelerin oluşmasını veya salınımını önleyen alternatif prosesler, teknikler ve uygulamaları öncelikle dikkate alır. Bakanlık, ek-3’te listelenen maddelerin oluşmasını veya salınımını önleyen veya en aza indiren tedbirlere ilişkin rehber hazırlar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

Kalıcı Organik Kirleticilere İlişkin Atık Yönetimi

Kalıcı organik kirleticilere ilişkin atık yönetimi

MADDE 9 – (1) Atık üreticileri ve sahipleri atığının ek-4’te listelenen maddeler ile kirlenmesini önlemek için gerekli tedbirleri alır.

(2) 27/12/2007 tarihli ve 26739 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Poliklorlu Bifeniller ve Poliklorlu Terfenillerin Kontrolü Hakkında Yönetmelikten bağımsız olarak;

a) Ek-4’te listelenen herhangi bir maddeden oluşan, bu maddeyi içeren veya bu madde ile kirlenmiş olan atık, ortaya çıkacak atık ve salımlarının kalıcı organik kirletici özelliği göstermeyecek şekilde kalıcı organik kirletici içeriğinin imha edildiğinden veya geri dönülmez biçimde dönüştürüldüğünden emin olacak şekilde en kısa sürede ek-5’in birinci bölümüne uygun olarak bertaraf edilir veya geri kazanılır.

b) Bertaraf veya geri kazanım gerçekleştirilirken, ek-4’te listelenen herhangi bir madde daha sonra bu fıkranın (a) bendi uyarınca bertaraf edilmesi koşuluyla, atıktan izole edilebilir.

(3) Ek-4’te listelenen maddelerin geri kazanılması, geri dönüşümü, ıslahı veya yeniden kullanımına yol açabilecek bertaraf veya geri kazanım işlemleri yasaktır.

(4) İkinci fıkraya istisna olarak:

a) Ek-4’te listelenen herhangi bir maddeyi içeren veya bu madde ile kirlenmiş olan atık, listelenen maddelerin atıktaki içeriği aynı ekte yer alan konsantrasyon limitlerinin altında olması koşuluyla, ilgili mevzuata uygun olarak da bertaraf edilebilir veya geri kazanılabilir.

b) Bakanlık, istisnai durumlarda, aşağıdaki koşulların yerine getirilmesi şartıyla, ek-4’te listelenen herhangi bir maddeyi içeren veya bu madde ile kirlenmiş ek-5’in ikinci bölümünde yer alan atıklara, aynı ek ve aynı bölümde belirtilen konsantrasyon limitlerine kadar, ek-5’in ikinci bölümünde listelenen işlemlerle uyumlu ve fakat belirtilenlerden farklı şekilde muamele edilmesine izin verir:

1) Söz konusu atık sahibi Bakanlığa ek-4’te listelenen maddelerle ilgili atığın arındırılmasının uygun olmadığı ve kalıcı organik kirletici içeriğinin en iyi çevresel uygulama ya da mevcut en iyi tekniklere uygun olarak imhası veya geri dönülmez biçimde dönüştürülmesinin çevre açısından tercih edilir bir seçenek olmadığı konusunda gerekçe sunar ise ve Bakanlık alternatif işleme onay verir ise,

2) Bu işlem, ilgili mevzuata ve altıncı fıkrafta atıfta bulunulan ilave önlemlerin ortaya koyduğu koşullara uygun ise.

(5) Ek-5’in ikinci bölümünde yer alan konsantrasyon limit değerleri, bu maddenin dördüncü fıkrasının (b) bendinin amaçları için Bakanlık tarafından belirlenir. Bu konsantrasyon limit değerleri belirleninceye kadar:

a) Bakanlık dördüncü fıkranın (b) bendi kapsamında ele alınan atık ile ilgili olarak konsantrasyon limit değerleri veya özel teknik şartları kabul edebilir veya uygulayabilir,

b) Atığın dördüncü fıkranın (b) bendi uyarınca ele alınması durumunda, ilgili atık sahipleri atığın kalıcı organik kirlenici içeriği hakkında Bakanlığa bilgi sağlar.

(6) Bakanlık teknik gelişmeler, ilgili uluslararası kurallar ve kararlar ile dördüncü fıkra ve ek-5 uyarınca verilen onayları dikkate alarak bu maddenin uygulanmasına ilişkin ilave önlemleri kabul edebilir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

Uygulama Planı, İzleme ve Bilgi Paylaşımı

Uygulama planı

MADDE 10 – (1) Bakanlık, Sözleşme kapsamındaki yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla hazırlamış olduğu ulusal uygulama planını ihtiyaç halinde gözden geçirir, günceller veya güncellettir.

(2) Bakanlık, ulusal uygulama planı gözden geçirme ve güncelleme çalışmaları sırasında ilgili kurumlarla içerik hakkında bilgi alışverişinde bulunur.

(3) Bakanlık, ulusal uygulama planını, onaylanması için ilgili kurumlara iletir.

İzleme

MADDE 11 – (1) Bakanlık ek-3'te tanımlanan maddelerin çevrede bulunmasına ilişkin olarak karşılaştırılabilir izleme verilerinin düzenli olarak sağlanması için ilgili kurumlarla işbirliği içinde, en son gelişmeyle uyumlu program ve mekanizmalar oluşturur, izleme yapar veya yaptırır.

Bilgi paylaşımı

MADDE 12 – (1) Bakanlık ve ilgili kurumlar, diğer kuruluşlar veya ülkelerle kalıcı organik kirlenicilerin ve bu maddelerin alternatifleri, bu alternatifler ile ilgili riskleri ve ekonomik ve sosyal maliyetleri belirleyerek, mümkün olduğu takdirde, bunların imalatı, kullanımı ve salımını azaltma, en aza indirme ve ortadan kaldırmaya ilişkin bilgilerin değişimine yönelik faaliyetlerde bulunur.

(2) Bakanlık ve ilgili kurum ihtiyaç halinde, kalıcı organik kirlenicilerle ilgili olarak;

a) Özellikle politika belirleyiciler, karar vericiler ve hassas gruplar (genç, yaşlı, engelli, gebe veya emziren çalışanlar ile kadın çalışanlar gibi özel politika gerektiren gruplar) için, kalıcı organik kirlenicilerin sağlık ve çevresel etkileri, alternatifleri, imalatı, kullanımları ve salımlarının azaltılması veya ortadan kaldırılması ile ilgili bilinçlendirme programlarının uygulanmasını,

b) Kamuya bilgi sağlanmasını,

c) Çalışanlar, bilim adamları, eğitimciler ile teknik ve idari personel olmak üzere eğitimini, teşvik eder ve kolaylaştırır.

(3) 9/10/2003 tarihli ve 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununa hâle getirmeksizin, insan sağlığı ve güvenliği ve çevre ile ilgili bilgiler gizli kabul edilmez. Üçüncü bir kuruluşla diğer bilgileri paylaşan Bakanlık ve ilgili kurumlar karşılıklı mutabakat sağlanan her türlü gizli bilgiyi korur.

ALTINCI BÖLÜM

Envanter Oluşturma ve Raporlama

Envanter oluşturma ve raporlama

MADDE 13 – (1) İlgili kurum her üç yılda bir, ihlaller ve cezalar hakkındaki bilgiler de dâhil olmak üzere, bu Yönetmeliğin uygulanması ile ilgili bilgileri Bakanlığa iletir.

(2) İlgili kurum, eşya üreticisi, imalatçı ve ithalatçı Bakanlığa her yıl, ek-1 veya ek-2'de listelenen herhangi bir maddenin toplam üretimi ve piyasaya arzı ile ilgili istatistik verileri sağlar.

(3) Bu Yönetmeliğin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren üç yıl içinde ve daha sonra her üç yılda bir, ilgili kurum Bakanlığa aşağıda yer alan;

a) 7 nci maddenin ikinci fıkrası uyarınca alınan stoklar ile ilgili bildirimlerden derlenmiş bilgiler,

b) 8 inci maddenin birinci fıkrası uyarınca hazırlanan salım envanterlerinden derlenmiş bilgiler,

c) 11 inci madde uyarınca derlenmiş olarak, ek-3'te yer alan maddelerin varlığına ilişkin bilgileri, sağlar.

(4) Bakanlık, birinci, ikinci ve üçüncü fıkralar uyarınca sağlanacak veri ve bilgiler ile ilgili envanter oluşturmak üzere gerekli tedbirleri alır.

(5) Bakanlık, Yönetmelik eklerinde yer alan maddeler ile ilgili olarak, Sözleşmeye Taraflar Konferansı tarafından belirlenecek aralıklarla, envanter kapsamında sağlanan bilgiler temelinde bir rapor oluşturur ve bunu Sözleşme Sekretaryasına iletir.

YEDİNCİ BÖLÜM

Denetim ve Yaptırım

Denetim

MADDE 14 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerine ilişkin denetimler 2872 sayılı Çevre Kanunu çerçevesinde Bakanlık ile 4703 sayılı Ürünlerle İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair Kanun ve 5996 sayılı Veteriner Hizmetleri, Bitki Sağlığı, Gıda ve Yem Kanunu çerçevesinde ilgili kurumlar tarafından gerçekleştirilir.

Yaptırım

MADDE 15 – (1) Bu Yönetmeliğe aykırılık halinde; 2872 sayılı Kanunun 12 nci ve 13 üncü maddeleri ile 20 nci maddesi, 4703 sayılı Kanun ve 5996 sayılı Kanun doğrultusunda idari yaptırımlar uygulanır.

SEKİZİNCİ BÖLÜM
Çeşitli ve Son Hükümler

Avrupa Birliği mevzuatına uyum

MADDE 16 – (1) Bu Yönetmelik, Kalıcı Organik Kirleticilerle ilgili 30/09/2016 tarihli ve (EC) 850/2004 sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Tüzüğü dikkate alınarak Avrupa Birliği mevzuatına uyum çerçevesinde hazırlanmıştır.

Yürürlük

MADDE 17 – (1) Bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

Yürütme

MADDE 18 – (1) Bu Yönetmelik hükümlerini Çevre ve Şehircilik Bakanı yürütür.

Ekleri için tıklayınız.